NÁVRHY GENERÁLNEJ ADVOKÁTKY
JULIANE KOKOTT
prednesené 17. marca 2005 [1]

I — Úvod

1. V konaní o nesplnení povinnosti členského štátu vo veci samej Komisia vytýka španielskym právnym predpisom, že dovoľujú používanie pojmu „bio" na označovanie výrobkov, ktoré neboli vyrobené podľa ustanovení nariadenia Rady (EHS) č. 2092/91 z 24. júna 1991 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín [2]. Podľa Komisie ide o nesplnenie povinností vyplývajúcich z uvedeného nariadenia a z ustanovení smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES z 20. marca 2000 o aproximácii právnych predpisov členských štátov, týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín [3].

II — Právny rámec

A — *Právo Spoločenstva*

2. Relevantné ustanovenia nariadenia č. 2092/91 boli niekoľkokrát zmenené a doplnené, naposledy nariadením Rady (ES) č. 392/2004 z 24. februára 2004, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2092/91 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín [4]. Vo veci samej je sporné znenie, ktoré bolo súčasťou nariadenia č. 2092/91 zmenené a doplnené nariadením Rady (ES) č. 1935/95 z 22. júna 1995, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2092/91 [5], a nariadením Rady (ES) č. 1804/1999 z 19. júla 1999, ktorým sa o živočíšnu výrobu dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2092/91 [6].

1 — Jazyk prednesu: nemčina.

2 — Ú. v. ES L 198, s. 1; Mim. vyd. 15/002, s. 39.

3 — Ú. v. ES L 109, s. 29; Mim. vyd. 15/005, s. 75.

4 — Ú. v. ES L 65, s. 1; Mim. vyd. 15/008, s. 189.

5 — Ú. v. ES L 186, s. 1; Mim. vyd. 15/003, s. 7.

6 — Ú. v. ES L 222, s. 1; Mim. vyd. 15/004 s. 298, účinné od 24. augusta 2000. Dátum 24. augusta 2001 vo francúzskom preklade je pravdepodobne preklepom.

3. Článok 2 nariadenia č. 2092/91 v znení nariadenia č. 1804/1999 znie takto:

„Na účely tohto nariadenia sa považuje výrobok za označený údajmi, ktoré sa týkajú ekologického spôsobu výroby, ak na nálepke, propagačnom materiáli alebo obchodných dokumentoch sú takýto výrobok, jeho prísady alebo kŕmne materiály opísané údajom používaným v každom členskom štáte, upozorňujúc kupujúceho [spotrebiteľa — *neoficiálny preklad*], že výrobok, jeho prísady alebo kŕmne materiály boli získané v súlade s pravidlami výroby ustanovenými v článku 6 a najmä nasledujúcimi výrazmi alebo ich odvodeninami (ako sú bio, eko, atď.) alebo zdrobneninami, samostatne alebo v kombinácii, pokiaľ [s výnimkou prípadu, keď — *neoficiálny preklad*] sa takéto výrazy nevzťahujú na poľnohospodárske výrobky v potravinách alebo v krmivách, alebo evidentne nemajú žiadnu súvislosť s metódou výroby:

— po španielsky: ecológico,

— po dánsky: økologisk,

— po nemecky: ökologisch, biologisch,

— po grécky: βιολογικό,

— po anglicky: organic,

— po francúzsky: biologique,

— po taliansky: biologico

— po holandsky: biologisch,

— po portugalsky: biológico,

— po fínsky: luonnonmukainen,

— po švédsky: ekologisk."

4. Článok 5 ods. 1 a 3 nariadenia č. 2092/91 stanovuje podmienky, ktoré musí spĺňať výrobok, aby mohol na označení alebo propagačnom materiáli odkazovať na ekologický spôsob výroby.

5. Článok 10a ods. 2 nariadenia č. 2092/91 znie takto:

„Členské štáty prijmú všetky nevyhnutné kroky a opatrenia, aby zabránili podvodnému používaniu údajov uvedených v článku 2 a/ alebo v prílohe V."

6. Článok 2 ods. 1 písm. a) bod i) smernice 2000/13/ES znie:

„Použité označenie a metódy nesmú:

a) byť také, aby uviedli kupujúceho [spotrebiteľa — *neoficiálny preklad*] do omylu ohľadom podstaty látky, najmä:

i) pokiaľ ide o vlastnosti potraviny a hlavne druhu, identity, vlastností, zloženia, množstva, trvanlivosti, pôvodu alebo miesta pôvodu, spôsobu výroby alebo produkcie; ..."

B — *Vnútroštátne právo*

7. Pôvodne v Španielskom kráľovstve upravoval ekologický spôsob výroby a príslušné označovanie poľnohospodárskych výrobkov a potravín Real decreto č. 1852/1993 z 22. októbra 1993 [7] (ďalej len „kráľovský dekrét č. 1852/1993"). Podľa článku 3 ods. 1 uvedeného dekrétu sa výrobok považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby, ak na nálepke, propagačnom materiáli alebo v obchodných dokumentoch, je takýto výrobok alebo jeho prísady označený výrazom „ecológico". Okrem toho článok 3 ods. 1 stanovuje, že sa môžu používať aj nasledujúce výrazy: „obtenido sin el empleo de productos químicos de síntesis" (vyrobené bez použitia synteticko-chemických prípravkov), „biológico" (biologický), „orgánico" (organický), „biodinámico" (biodynamický), ako aj pojmy „eco" (eko) a „bio" (bio).

8. Kráľovský dekrét č. 1852/1993 bol zmenený a doplnený Real Decreto č. 506/2001 z 11. mája 2001 [8] (ďalej len „kráľovský dekrét č. 506/2001"). Článok 3 ods. 1 v súčasnosti znie:

„V súlade s článkom 2 nariadenia (EHS) č. 2092/91 v znení nariadenia (ES)

7 — BOE (Boletín Oficial del Estado) z 26. novembra 1993.
8 — BOE (Boletín Oficial del Estado) z 26. mája 2001.

č. 1804/1999 sa výrobok považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby, ak na nálepke, propagačnom materiáli alebo v obchodných dokumentoch sú takéto výrobky, ich prísady alebo kŕmne suroviny označené výrazom ‚ecológico' alebo jeho skratkou ‚eco' uvádzaným samostatne alebo v spojení s označením výrobku, jeho prísad alebo obchodnou značkou."

9. V Comunidad Foral de Navarra (autonómna oblasť Navarra) upravuje Decreto Foral č. 617/1999 z 20. decembra 1999 [9] (ďalej len „regionálny dekrét č. 617/1999") ekologický spôsob výroby. Jeho článok 2 stanovuje, že sa výrobok považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby, ak je označený výrazmi „ecológico", „obtenido sin el empleo de productos químicos de síntesis", „biológico", „orgánico", „biodinámico", alebo skratkami „eco" alebo „bio". Dekrétom Foral č. 212/2000 z 12. júna 2000 [10] (ďalej len „regionálny dekrét č. 212/2000") bola do článku 1 regionálneho dekrétu č. 617/1999 doplnená výnimka stanovujúca, že vyššie uvedená úprava sa nepoužije na mliečne výrobky, ktoré síce nie sú vyrobené ekologickým spôsobom výroby, ale pri ktorých sa obvykle bežne používa označenie „bio".

9 — BO Navarra (Boletín Oficial de Navarra) z 10. januára 2000.
10 — BO Navarra (Boletín Oficial de Navarra) z 10. júla 2000.

III — Konanie pred podaním žaloby a tvrdenia účastníkov konania

10. Listom z 18. júla 2001 vyzvala Komisia podľa článku 226 ES Španielske kráľovstvo na predloženie pripomienok. Komisia zastávala názor, že zmeny španielskeho právneho poriadku zavedené kráľovským dekrétom č. 506/2001 a regionálnym dekrétom č. 212/2000 sú v rozpore s článkom 2 nariadenia č. 2092/91 v spojení s článkom 5 tohto nariadenia, článkom 2 v spojení s článkom 10a tohto nariadenia a s článkom 2 ods. 1 písm. a) bodom i) smernice 2000/13/ES. Španielske kráľovstvo nesúhlasilo s uvedeným názorom.

11. Následne Komisia listom z 24. apríla 2002 zaslala španielskej vláde odôvodnené stanovisko, v ktorom stanovila dvojmesačnú lehotu na odstránenie vytýkaných porušení Zmluvy. Španielska vláda naďalej zastávala názor, že z jej strany nedošlo k porušeniu Zmluvy.

12. Dňa 17. marca 2003 podala Komisia podľa článku 226 ES proti Španielskemu kráľovstvu žalobu, doručenú Súdnemu dvoru 26. marca 2003.

13. Komisia navrhuje:

— aby Súdny dvor určil, že Španielske kráľovstvo

— si tým, že vo svojom vnútroštátnom právnom poriadku a vo svojej praxi naďalej používa pojem „bio" — samostatne alebo v kombinácii s inými pojmami — aj na označenie výrobkov, ktoré nepochádzajú z ekologického spôsobu výroby, čím porušuje svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z článku 2 v spojení s článkom 5 nariadenia Rady (EHS) č. 2092/91 z 24. júna 1991 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín, zmeneného a doplneného nariadeniami (ES) č. 1935/95 a č. 1804/1999, že v rozpore s článkom 2 v spojení s článkom 10a uvedeného nariadenia v znení zmien a doplnení neprijalo potrebné opatrenia na zabránenie nesprávnemu používaniu tohto pojmu a že v rozpore s článkom 2 tohto nariadenia v znení zmien a doplnení v spojení s článkom 2 ods. 1 písm. a) bodom i) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES z 20. marca 2000 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín neprijalo žiadne opatrenia, aby zabránilo klamlivému informovaniu spotrebiteľov o spôsobe výroby alebo produkcie potravín,

— a tým, že na území Comunidad Foral de Navarra v rozpore s tými istými predpismi zachovalo používanie pojmu „bio" — samostatne alebo v kombinácii s inými pojmami — pre mliečne výrobky, pri ktorých sa uvedený pojem bežne používa, ktoré však nie sú vyrobené ekologickým spôsobom výroby,

nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú z uvedeného nariadenia a z uvedenej smernice, najmä z citovaných ustanovení;

— zaviazať Španielske kráľovstvo na náhradu trov konania.

14. Španielske kráľovstvo navrhuje:

— žalobu zamietnuť,

— zaviazať Komisiu na náhradu trov konania.

IV — Právne posúdenie

15. Konanie o nesplnení povinnosti vyplývajúcej zo Zmluvy je vo veci samej atypické do tej miery, do akej Komisia vytýka Španielsku, že jej vnútroštátne ustanovenia nie sú v súlade s nariadením Spoločenstva. Zatiaľ čo súlad vnútroštátnych predpisov so smer-

nicami je často predmetom konania o nesplnenie povinnosti vyplývajúcej zo Zmluvy, nevyhnutnosť takéhoto konania v prípade nariadení nie je jasná. Keďže nariadenia platia priamo a majú prednosť pred vnútroštátnym právom, mohlo by sa vnútroštátne právo, ktoré je s nimi v rozpore, jednoducho považovať za neplatné. Tým by sme však ignorovali skutočnosti, že rozpory medzi nariadením a vnútroštátnym právom môžu narušiť účinnosť práva Spoločenstva v praxi. Uvedené rozpory môžu vyvolať najmä pochybnosti o uplatnení práva. Preto smú členské štáty prijímať len také opatrenia na vykonanie nariadenia, ktoré rešpektujú ním stanovené hranice, nezmaria jeho priamy účinok a neovplyvnia jeho charakter práva Spoločenstva. [11] Vnútroštátne opatrenia musia na základe povinností stanovených v článku 10 ES vo všeobecnosti uľahčovať použitie právneho poriadku Spoločenstva a nesmú brániť jeho vykonaniu. [12] Nesplnenie týchto povinností môže byť aj predmetom konania o nesplnení povinnosti členského štátu.

16. Komisia sa vo svojich výhradách zameriava na skutočnosť, že podľa novelizovaného španielskeho práva možno označenie „bio" použiť aj pre označenie výrobkov, ktoré neboli vyrobené ekologickým spôsobom výroby v súlade s ustanoveniami nariadenia č. 2092/91. Tým by Španielsko porušilo článok 2 v spojení s článkami 5 a 10a nariadenia č. 2092/91, ako aj článok 2 ods. 1 písm. a) bod i) smernice 2000/13.

17. Článok 2 nariadenia č. 2092/91 stanovuje, kedy sa označenie výrobku považuje za ukazovateľ týkajúci sa ekologickej poľnohospodárskej výroby. Článok 5 nariadenia č. 2092/91 stanovuje, ktoré výrobky možno označovať uvedeným spôsobom. Článok 10a nariadenia č. 2092/91 zaväzuje členské štáty, zamedziť podvodnému používaniu označení uvedených v článku 2. Aj článok 2 ods. 1 písm. a) bod i) smernice 2000/13 zaväzuje členské štáty predchádzať klamlivému označovaniu.

18. Uvedené ustanovenia by boli porušené, ak by sa v Španielsku označenie „bio" vzťahovalo na ekologický spôsob výroby v zmysle článku 2 nariadenia č. 2092/91. Španielsko by preto malo zabrániť tomu, aby sa prijímali také predpisy, aké sú predmetom sporu vo veci samej, ktoré povoľujú používať uvedené označenie aj pre výrobky, ktoré neboli vyrobené ekologickými metódami stanovenými v nariadení. Španielsko by muselo okrem toho aj predchádzať podvodnému používaniu údajov.

11 — Pozri rozsudky z 31. januára 1978, Zerbone, 94/77, Zb. s. 99, bod 22/27, a zo 14. októbra 2004, Komisia/Holandsko, C-113/02, Zb. s. I-9707, bod 16.

12 — Rozsudok zo 14. októbra 1999, Adidas, C-223/98, Zb. s. I-7081, bod 25.

19. Posúdenie otázky, či je žaloba Komisie odôvodnená, závisí teda, pokiaľ ide o všetky vytýkané nesplnenia povinností, od samotného výkladu článku 2 nariadenia č. 2092/91. Treba objasniť, či výrobok, ktorý je v Španielsku označovaný ako „bio", sa považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby podľa článku 2 nariadenia č. 2092/91.

20. Kedy sa výrobok považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby, stanovuje článok 2 nariadenia č. 2092/91 pomocou všeobecnej definície doplnenej konkrétnymi označeniami uvedenými v zozname členenom podľa jazykov. Podľa všeobecnej definície uvedenej na začiatku sa výrobok považuje za označený údajmi, ktoré sa týkajú ekologického spôsobu výroby, vtedy,

„ak... výrobok... [je] opísan[ý]... údajmi, ktoré sa používajú v každom členskom štáte upozorňujúc kupujúceho [spotrebiteľa — *neoficiálny preklad*], že výrobok... [bol] získan[ý] v súlade s pravidlami výroby ustanovenými v článku 6..."

21. Uvedená všeobecná definícia teda rozhodne prihliada na obvyklé používanie pojmu a s tým úzko súvisiace chápanie spotrebiteľa.

22. Na túto definíciu nadväzujúca konkretizácia následne vymenováva jednotlivé pojmy usporiadané podľa jazykov, použitie ktorých — rovnako ako ich odvodenín a zdrobnenín — sa považuje za označenie vzťahujúce sa na ekologický spôsob výroby:

„... a najmä nasledujúcimi výrazmi alebo ich odvodeninami (ako sú bio, eko, atď.) alebo zdrobneninami, samostatne alebo v kombinácii, pokiaľ sa takéto výrazy nevzťahujú na poľnohospodárske výrobky v potravinách alebo v krmivách, alebo evidentne nemajú žiadnu súvislosť s metódou výroby".

23. Potom nasleduje zoznam obsahujúci pojmy v rôznych úradných jazykoch. Pre španielčinu, dánčinu, nemčinu a švédčinu sú uvádzané príslušné ekvivalenty pojmu „ökologisch" (ekologický), pre nemčinu, gréčtinu, francúzštinu, taliančinu, holandčinu a portugalčinu pojem „biologisch" (biologický), pre angličtinu „organisch" (organický) a pre fínčinu pojem „naturgemäß" (prírodný).

24. Podľa uvedeného výpočtu sa v každom prípade pojmy uvádzané pri úradnom jazyku členského štátu považujú v danom členskom štáte za ukazovateľ vzťahujúci sa na ekologický spôsob výroby. V uvedenom rozsahu definuje článok 2 nariadenia č. 2092/91 príslušné chápanie spotrebiteľa.

25. Pre „španielčinu" je však uvedený v zozname len pojem „ecológico", pojem „biológico", ktorý by zahŕňal aj skratku „bio", sa pre „španielčinu" neuvádza.

26. Na druhej strane je v zozname uvedený pre nemčinu a holandčinu pojem „biologisch", pre francúzštinu „biologique", pre gréčtinu „βιολογικό", pre taliančinu „biologico", a aj pre portugalčinu „biológico", takže minimálne v týchto jazykoch sa používa aj z uvedených pojmov odvodená skratka „bio" ako označenie výrobkov vzťahujúce sa na ekologický spôsob výroby.

27. Ochrana týchto označení nezávisí od jazyka ktoréhokoľvek spotrebiteľa, ale od jazyka, v akom sa uvádza na trh. Preto by bolo neprípustné nielen napr. vo Francúzsku, v Belgicku a Luxembursku, ale aj v ktoromkoľvek inom členskom štáte, výrobok uvádzaný na trh vo Francúzsku označiť ako „biologique", ak nebol vyrobený v súlade s nariadením. Rovnako by bolo neprípustné pri uvedenom výrobku používať skratku „bio".

28. Na druhej strane nie je možné uvedenú ochranu skratky „bio" ako skratky explicitne uvedených prekladov pojmu „biologisch" (biologický) vzťahovať na výrobky, pokiaľ sú uvádzané na trh výlučne v jazyku, v ktorom sa neuvádza žiadny preklad pojmu „biologisch". Súdny dvor totiž pri skúmaní spôsobov opatrení spojených s uvádzaním výrobku na trh vychádza z toho, ako by pravdepodobne vnímal posudzované výrobky riadne informovaný, primerane pozorný a vnímavý priemerný spotrebiteľ.[13] Uvedený typický spotrebiteľ chápe pojem „bio" pri výrobku uvedenom na trh v Španielsku nie ako skratku prekladov pojmu „biologisch" uvedených v článku 2, ale iba ako skratku španielskeho „biológico".[14]

29. Výhrada Komisie je teda odôvodnená v prípade, ak označenie „bio" ako skratky španielskeho „biológico" treba považovať za ukazovateľ vzťahujúci sa na výrobu v súlade s nariadením. Uvedené by mohlo vyplývať na strane jednej už zo samotného nariadenia, no na strane druhej aj zo skutočného chápania typického spotrebiteľa tovarov uvádzaných na trh v Španielsku.

A — *Označovacia funkcia pojmu „biológico" podľa nariadenia č. 2092/91*

30. Zoznam článku 2 nariadenia č. 2092/91 pri povrchnom skúmaní vyvoláva dojem, že

13 — Rozsudok zo 16. júla 1998, Gut Springenheide a Tusky, C-210/96, Zb. s. I-4657, bod 31.

14 — Pri výrobkoch označených vo viacerých jazykoch pravdaže nemožno vylúčiť, že použitie „bio" na španielskej etikete napríklad ovplyvní aj spotrebiteľa, ktorý sa zameria na cudzojazyčnú etiketu, napr. vo Francúzsku.

len v ňom uvedené pojmy vyjadrujú, čo treba v ktoromkoľvek jazyku považovať za označenie ekologického spôsobu výroby. Uvedený dojem je však mylný. Článok 2 nariadenia č. 2092/91 síce uvádza pre každý jazyk jeden alebo dva pojmy, ktoré sa považujú za označenie výroby v súlade s nariadením, no tento výpočet nie je taxatívny. Ako označenie možno totiž podľa článku 2 použiť *„najmä* jeden alebo niekoľko nasledujúcich pojmov". Teda ako označenia ekologického spôsobu výroby môžu byť použité aj iné pojmy. Jednako treba z uvedeného taxatívneho zoznamu vyvodiť záver, že je odôvodnené a nutné rozšíriť ochranu pojmu na označenia, ktoré nie sú uvádzané pre konkrétny jazyk. Priradenie rôznych pojmov k rôznym jazykom totiž *prima facie* smeruje proti chápaniu týchto pojmov ako označení ekologického spôsobu výroby vo *všetkých* jazykoch.

31. Aj dejiny vzniku nariadenia č. 2092/91 hovoria skôr proti predpokladu, že taxatívne uvedené pojmy by mali v ktoromkoľvek úradnom jazyku slúžiť ako označenie ekologického spôsobu výroby. Komisia najskôr navrhla jednotný pojem v Spoločenstve, a to pojem „biologisch" (biologický) alebo „biologisch-dynamisch" (biologicko-dynamický) [15], ktorý by bol nutne používaný vo všetkých prekladoch pre výrobky vyrobené ekologickým spôsobom. Namiesto toho však bol po stanovisku Parlamentu prijatý návrh zoznamu s jazykovo rozdielnymi označeniami, ktorý sa vrátil k pojmom „ökologisch", „biologisch" a „organisch". [16] Pokračovanie v jednotnom pojmovom koncepte by znamenalo vyhradenie troch pojmov „ökologisch" (ekologický), „biologisch" (biologický) a „organisch" (organický) vo všetkých jazykoch pre výrobu v zmysle nariadenia č. 2092/91 namiesto zostavenia zoznamu s deviatimi pojmami v rôznych jazykoch.

32. Proti označovaciemu charakteru vo všetkých úradných jazykoch hovoria ciele nariadenia č. 2092/91 a myšlienka vnútorného trhu, ktoré musia byť zohľadnené v rámci výkladu, ktorý je v súlade so Zmluvou.

33. Cieľom nariadenia č. 2092/91 je podporiť ekologický spôsob výroby. Na dosiahnutie uvedeného cieľa chce nariadenie chrániť spotrebiteľa pred klamlivými označeniami. Spotrebiteľ musí vedieť ľahko identifikovať výrobky pochádzajúce z ekologického spôsobu výroby. Na druhej strane ale nariadenie chce zamedziť aj nekalej hospodárskej súťaži v neprospech výrobcov ekologických výrobkov. Výrobky vyrobené ekologickým spôso-

15 — Návrh nariadenia Rady (EHS) o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín [Ú. v. ES C 4, 1990, s. 4 (5)].

16 — KOM(91) 112, konečné znenie, s. 4 a nasl.

bom výroby sa musia chrániť pred konkurenciou s lacnejšími výrobkami vyrobenými v klasickom type poľnohospodárstva. [17]

34. S týmito cieľmi je ale v rozpore, ak sa rovnaké označenie „bio" v jednom členskom štáte používa výlučne len na výrobky vyrobené ekologickým spôsobom výroby, ale v inom členskom štáte nie je vyhradené pre uvedené výrobky.

35. Ak by sa označenie „bio" používalo len v niektorých členských štátoch na označenie výrobkov vyrobených ekologickým spôsobom výroby, mohli by sa spotrebitelia pri kúpe v inom členskom štáte alebo pri označovaní v iných jazykoch mylne domnievať, že ide o výrobky vyrobené ekologickým spôsobom. Okrem toho pri cezhraničnom obchodovaní s tovarom by boli výrobky vyrobené ekologickým spôsobom vystavené priamej konkurencii s lacnejšími výrobkami vyrobenými v klasickom type poľnohospodárstva. Tým by bol ohrozený nielen cieľ nariadenia zamedziť nekalej hospodárskej súťaži. Uvedené rozdiely v ochrane označovania by mohli byť aj prekážkou obchodovania s výrobkami vyrobenými ekologickým spôsobom v rámci Spoločenstva. Naopak jednotnou ochranou v rámci Spoločenstva sa zabráni nielen potenciálnym prekážkam vo voľnom pohybe tovaru, ale sa podporí aj vytváranie jednotných pojmov v rámci Spoločenstva, čím by sa podporilo obchodovanie s týmito výrobkami.

36. V tejto súvislosti možno spomenúť aj skutočnosť, že viacjazyčné označovania vo vnútornom trhu nie sú vylúčené a sú bežné. To môže uviesť spotrebiteľa do omylu aj vtedy, ak sa na výrobku, ktorý nebol vyrobený v súlade s nariadením, objaví označenie v určitom jazyku poukazujúce na spôsob výroby v súlade s nariadením v inom jazyku. Napríklad by bolo zavádzajúcim, ak by sa v Portugalsku predával španielsky jogurt so španielskou etiketou „biológico". [18] Všetko nasvedčuje tomu, že z dôvodu rizika uvedenia do omylu je takéto viacjazyčné označovanie v rozpore s nariadením. [19] V praxi by však bolo ťažko možné členským štátom zakázať povoliť používanie označení, ktoré sú v ostatných členských štátoch vyhradené výrobe v súlade s nariadením.

37. Možné obmedzenia vnútorného trhu výrobkov vyrobených ekologickým spôsobom výroby zdôrazňujú výsledky porovnáva-

17 — Pozri druhé a piate odôvodnenie nariadenia č. 2092/91.

18 — Podľa článku 2 nariadenia je „biológico" označením výrobku vyrobeného ekologickým spôsobom výroby v portugalčine.

19 — Pozri bod 27 a nasl. vyššie.

cej štúdie vypracovanej ekonomickou službou Súdneho dvora. Podľa nej používanie označenia „bio" pre výrobky, ktoré neboli vyrobené v súlade s nariadením, dovoľujú z členských štátov[20] okrem Španielska ešte Dánsko a Veľká Británia. V Dánsku a vo Veľkej Británii sa však vyžaduje prinajmenšom jasné zdôraznenie, že výrobok nepochádza z ekologického spôsobu výroby. Je preto potrebné vychádzať z toho, že označenie „bio" sa vo vnútornom trhu s výnimkou Španielska považuje za označenie ekologického spôsobu výroby a výrobcovia ju môžu na tento účel používať.

38. Nariadenie č. 392/2004, ktoré tu zatiaľ nemožno použiť, potvrdzuje výklad zameraný na ciele nariadenia č. 2092/91. Uvedeným nariadením totiž zákonodarca Spoločenstva zreteľne vyjadril, že aj preklady pojmov uvedené v článku 2 nariadenia č. 2092/91 do iných jazykov Spoločenstva treba považovať za ukazovateľ ekologického spôsobu výroby.

39. Nariadením č. 392/2004 Rada okrem iného novo poňala aj článok 2 nariadenia č. 2092/91. V súčasnosti pojmy uvedené na zozname sa považujú „v celom Spoločenstve a v *ktoromkoľvek jazyku spoločenstva*[21] za ukazovatele vzťahujúce sa na ekologický spôsob výroby". Podľa odôvodnenia č. 2 nariadenia č. 392/2004 sa ochrana vzťahuje na obvyklé odvodené slová alebo zdrobneniny bez ohľadu na to, v akom jazyku sa používajú. Spravodajkyňa Európskeho parlamentu jasne uviedla, že nové znenie článku 2 vylučuje používanie označenia „bio" pre výrobky, ktoré nezodpovedajú ekologickému spôsobu výroby.[22] Aj španielska vláda veľmi dobre poznala uvedený obsah právnej úpravy, pretože hlasovala proti zmene nariadenia. Španielska vláda, s poukazom na predmetné konanie o nesplnenie povinnosti vyplývajúcej zo Zmluvy, zdôraznila, že v španielčine sa nepoužíva označenie „bio" pre ekologický spôsob výroby, a teda zmena nie je potrebná.[23] Na základe vyššie uvedeného musí byť jasné, že v každom prípade v súčasnosti použitie skratky „bio" v ktoromkoľvek jazyku Spoločenstva je prípustné výhradne pri výrobkoch z ekologického spôsobu výroby.[24]

40. Odôvodnenie č. 2 nariadenia č. 392/2004 zdôrazňuje, že zmeny boli prijaté s cieľom

20 — Neboli zohľadnené pobaltské štáty, Maďarsko a Malta.

21 — Kurzívou zvýraznila generálna advokátka.

22 — Správa poslankyne Danielle Auroi o návrhu nariadenia Rady, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 2092/91 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín zo 6. novembra 2003, A5-392/2003, s. 11.

23 — Vyhlásenie č. 16/04, v mesačnom súpise právnych aktov Rady za február 2004, dokument Rady 7712/04 z 24. marca 2004, príloha II, s. 6.

24 — Pozri k tomu aj moje návrhy zo 17. marca 2005 vo veci Comité Andaluz, C-107/04, Zb. s. I-7137, bod 20 a nasl.

odstrániť akúkoľvek možnosť *nesprávnej interpretácie*, pokiaľ ide o rozsah tejto ochrany. Následne zákonodarca vychádza z toho, že nepriznanie ochrany pre ich odvodeniny alebo zdrobneniny v iných jazykoch by sa zakladalo na nesprávnom výklade článku 2 nariadenia č. 2092/91 v pôvodnom znení.

41. Výklad článku 2 nariadenia č. 2092/91 vedie teda k záveru, že v zásade ktorýkoľvek z pojmov uvedených pri jednotlivých úradných jazykoch, ako aj ich skratky sa na celom území Spoločenstva v zmysle nariadenia považujú za označenia výrobkov vzťahujúce sa na ekologický spôsob výroby.

42. Článok 2 nariadenia obsahuje však výslovne výnimku pre pojmy, ktoré „evidentne nemajú žiadnu súvislosť s metódou výroby.“ [25] V ďalšom texte bližšie vysvetlené predchádzajúce španielske všeobecne záväzné predpisy a ešte v súčasnosti platné regionálne právne predpisy, ktoré okrem iného vyhradzovali, prípadne ešte vždy vyhradzujú, pojem „bio“ pre ekologický spôsob výroby, [26] však dokazujú, že uvedený pojem v Španielsku súvisí s ekologickým spôsobom výroby.

43. Z uvedeného dôvodu povolenie označenia „bio“ pre výrobky, ktoré nezodpovedajú požiadavkám nariadenia č. 2092/91, je v rozpore s článkom 2.

B — *Subsidiárne: O chápaní spotrebiteľa na španielskom trhu*

44. Ak by sa Súdny dvor neriadil týmto zoznamom pri výklade článku 2 nariadenia č. 2092/91 v znení nariadenia č. 1804/99, potom by bolo relevantné, či spotrebiteľ pri predaji v Španielsku označenie „bio“ ako skratky od „biológico“ chápe ako ukazovateľ ekologického spôsobu výroby. V článku 2 sú pre výrobky z ekologického spôsobu výroby vyhradené nielen výslovne uvedené pojmy, ale „v každom členskom štáte bežne používané pojmy upozorňujúce kupujúceho [spotrebiteľa — *neoficiálny preklad*], že výrobok, jeho prísady alebo krmné materiály boli získané v súlade s pravidlami výroby“ uvedenými v nariadení. Keďže právna úprava

25 — K novému zneniu tejto výnimky pozri moje návrhy vo veci Comité Andaluz, už citované v poznámke pod čiarou 24, bod 31 a nasl.

26 — Pozri bod 43 a nasl. nižšie.

berie ohľad na jednotlivé členské štáty, napriek názoru Komisie tu nie je rozhodujúcim kritériom typický spotrebiteľ európskeho vnútorného trhu, ale spotrebiteľ na španielskom trhu.

45. Španielska vláda popiera, že by španielsky spotrebiteľ pojem „bio" spájal s výrobou v zmysle nariadenia. Komisia naopak namieta, že predchádzajúce znenie kráľovského dekrétu č. 1852/1993 — hoci platilo len pre rastlinné výrobky — povoľuje používanie uvedeného pojmu pre výrobky v súlade s nariadením. Opiera sa o regionálny dekrét č. 212/2000 autonómneho regiónu Navarra, ktorý — s výnimkou mliečnych výrobkov — naďalej stanovuje, že sa výrobok považuje za označený údajmi o ekologickom spôsobe výroby, ak je okrem iného označený pojmami „biológico" alebo „bio". Na otázku Súdneho dvora Španielska vláda potvrdila rozdiely medzi vnútroštátnou právnou úpravou a právnou úpravou regiónu Navarra. Tejto skutočnosti možno rozumieť iba tak, že vnútroštátna právna úprava nevylučuje regionálnu právnu úpravu. Podľa oznámenia španielskej vlády existujú podobné predpisy, ktoré nie sú v rozpore s nariadením — bez obmedzenia na mliečne výrobky — tiež v regiónoch Valencia, Kanárske ostrovy, Galícia, Madrid, Katalánsko, Aragónsko a Baleáry. Komisia dokonca na pojednávaní uviedla, že zo 17 regiónov iba Navarra — pre mliečne výrobky — a Baskicko dovoľujú používanie označenia „bio" pre výrobky, ktoré neboli vyrobené v súlade s ustanoveniami nariadenia. Preto na území Španielska platia rozdielne právne úpravy používania označenia „bio".

46. Ak už španielsky zákonodarca porovnáva na vnútroštátnej a regionálnej úrovni pojmy „biológico" alebo „bio" s pojmami „ecológico" a „eco", potom treba vychádzať z toho, že španielsky spotrebiteľ uvedené chápe rovnako. Treba totiž predpokladať, že zákonodarca vo svojej právnej úprave vychádzal buď z existujúceho chápania spotrebiteľa, alebo právna úprava minimálne takéto chápanie podporovala.

47. S uvedeným záverom nie je v rozpore, že kráľovský dekrét vo svojom pôvodnom znení upravoval len rastlinné výrobky a že regionálny dekrét stanovuje výnimku pre mliečne výrobky. Ak pojmy „bio" a „biológico" sa používajú pri niektorých výrobkoch ako označenie vzťahujúce sa na výrobu v súlade s nariadením, potom treba vychádzať z toho, že spotrebiteľ aj pri iných výrobkoch predpokladá, že sú vyrobené týmto spôsobom

a použitie uvedených označení v danom prípade môže byť klamlivé. [27]

48. Aj sporná zmena kráľovského dekrétu neodporuje záverom vyplývajúcim zo znenia španielskych zákonov v súvislosti s chápaním španielskeho spotrebiteľa. Na jednej strane existujú ešte regionálne právne úpravy naďalej založené na dôvere spotrebiteľa v označenia „bio" a „biológico". Na druhej strane zo zrušenia ustanovení o používaní uvedených označení nemožno vyvodiť opačný záver o zmene v chápaní spotrebiteľa. Minimálne na prechodný čas budú totiž pretrvávať očakávania spotrebiteľov vychádzajúce z pôvodných ustanovení. Náhle zrušenie používania uvedených označení teda nevyhnutne vyvoláva nebezpečenstvo uvedenia spotrebiteľa do omylu. Zrušenie by bolo odôvodnené len v prípade, ak by bolo skutočne jasné, že spotrebiteľ už nechránené označenia nebude považovať za ukazovatele týkajúce sa výroby v zmysle nariadenia.

49. Naposledy uvedené fakty by musela španielska vláda dokázať, keďže španielsky právny stav už obsahuje dostatok dôvodov na to, aby španielski spotrebitelia spájali označenie „bio" s ekologickým spôsobom výroby. Španielska vláda však takýto dôkaz nepredložila. Vláda opiera svoje tvrdenie prevažne o prieskum verejnej mienky, ktorý predložila. V zásade je možné dokázať očakávania spotrebiteľa takouto štúdiou. Predložená štúdia je však len pilotným projektom pripraveným na základe asi 100 telefonických ankiet v Madride, Barcelone a Bilbao. Inštitút pre výskum verejnej mienky, ktorý anketu uskutočňoval, vychádzal na základe výsledkov štúdie z toho, že v ďalšej fáze je nutné anketu uskutočniť na vzorke 2000 respondentov, aby sa dospelo k definitívnym výsledkom. Okrem toho Komisia oprávnene poukazuje na skutočnosť, že štúdia bola vypracovaná na žiadosť španielskeho mliekarenského sektoru, ktorý mal záujem, aby bolo naďalej možné používať označenie „bio". Bez toho, aby sa musela skúmať odborná kvalita štúdie, treba poukázať aj na to, že obsahuje minimálne dôvody preto, aby sa označenie „bio" chápalo nielen ako zdraviu prospešné, ale aj ako ukazovateľ spôsobu výroby. [28]

50. Španielska vláda poukazuje na riziko uvedenia španielskeho spotrebiteľa do omylu, ktorý by mohol s biovýrobkami spájať spôsob výroby zdraviu prospešných faktorov napr. probiotických baktérií bifidus v mliečnych výrobkoch. Ak takéto riziko

27 — Nariadenie (EHS) č. 2092/91 až do jeho doplnenia nariadením (EHS) č. 1804/1999 sa vyznačovalo podobnou chybou vo formulácii, pretože sa ochrana pojmov nevzťahovala na živočíšne výrobky. Táto chyba prispela k uvedeniu spotrebiteľov do omylu.

28 — Odpoveď na žalobu, príloha IV, s. 8, 2. a 6. Charakteristika.

skutočne existuje, nemožno ho pravdaže odstrániť tak, že bude dovolené uvedenie spotrebiteľov spájajúcich si takéto označovanie so spôsobom výroby do omylu. [29]

51. Dokonca aj vtedy, ak by sa označenie „bio" už nepovažovalo vo všetkých jazykoch za označenie vzťahujúce sa na ekologický spôsob výroby na základe nariadenia č. 2092/91, prinajmenšom v Španielsku by plnilo uvedenú funkciu.

52. Pre úplnosť treba uviesť, že španielske predpisy nie sú odôvodnené ani ako výnimka v zmysle článku 5 ods. 3a nariadenia č. 2092/91. Podľa tohto článku prichádza do úvahy použitie označenia vyhradeného v zásade len pre ekologické výrobky aj pre neekologické výrobky, ak dané označenie je zapísanou ochrannou známkou. Všeobecnú výnimku pre celé skupiny výrobkov však nariadenie č. 2092/91 nepozná, ponecháva len úzko špecifikovanú výnimku pre jednotlivé ochranné známky.

53. Na základe vyššie uvedeného je prinajmenšom v Španielsku používanie pojmu „bio" pre výrobky nepochádzajúce z ekologického spôsobu výroby v rozpore s článkom 2 nariadenia č. 2092/91.

C — *Záverečné návrhy pre konanie o nesplnení povinnosti vyplývajúcej zo Zmluvy*

54. Už bolo preukázané, že porušenie článku 2 nariadenia č. 2092/91 súčasne vedie k porušeniu článkov 5 a 10a tohto nariadenia a článku 2 ods. 1 písm. a) bodu i) smernice 2000/13. [30] Tým je žaloba Komisie opodstatnená v celom rozsahu.

V — Trovy

55. Podľa článku 69 ods. 2 rokovacieho poriadku účastník konania, ktorý vo veci nemal úspech, je povinný nahradiť trovy konania, ak to bolo v tomto zmysle navrhnuté. Keďže Komisia navrhla zaviazať druhého účastníka konania na náhradu trov konania a Španielske kráľovstvo nemalo úspech vo svojich dôvodoch, je opodstatnené zaviazať Španielske kráľovstvo na náhradu trov konania.

29 — To však po zmene nariadenia nariadením č. 392/2004 nie je viac možné, keďže španielske „biológico" ako preklad „biologisch" je poukazom na spôsob výroby v súlade s nariadením.

30 — Pozri bod 16 a nasl. vyššie.

VI — Návrh

56. Na základe vyššie uvedeného navrhujem Súdnemu dvoru, aby rozhodol takto:

1. Španielske kráľovstvo si tým, že vo svojom vnútroštátnom poriadku a praxi v zmysle kráľovského dekrétu č. 506/2001 a regionálneho dekrétu č. 212/2000 používa pojem „bio" — samostatne alebo v kombinácii s inými pojmami — pre výrobky, ktoré neboli vyrobené podľa požiadaviek nariadenia Rady (EHS) č. 2092/91 z 24. júna 1991 o ekologickej výrobe poľnohospodárskych výrobkov a príslušných označeniach poľnohospodárskych výrobkov a potravín v znení nariadenia (ES) č. 1804/99, nesplnilo svoje povinnosti, ktoré mu vyplývajú:

   — z článku 2 v spojení s článkami 5 a 10a nariadenia č. 2092/91,

   — a z článku 2 nariadenia č. 2092/91 v spojení s článkom 2 ods. 1 písm. a) bodu i) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2000/13/ES z 20. marca 2000 o aproximácii právnych predpisov členských štátov týkajúcich sa označovania, prezentácie a reklamy potravín.

2. Španielske kráľovstvo je povinné nahradiť trovy konania.